

Uppföljning Gemensam granskning 2025 – välfärdsbrott

Arbetsmarknads- och
socialnämnden

Innehållsförteckning

Inledning.....	4
Gemensam granskning - välfärdsbrott.....	5
Risk: Välfärdsbrottslighet.....	5
Granskning: Välfärdsbrottslighet	5
Välfärdsbrottslighet	7
Hur arbetar nämnden i stort med att motverka välfärdsbrottslighet?	7
Vilka risker inom de områden som handlingsplanen omfattar (enskilda, företag och föreningar, inköp och upphandling, otillåten påverkan och interna oegentligheter) har nämndens verksamheter identifierat och hanterat sedan handlingsplanen beslutades 2020?	7
Hur har nämndens arbete inom området med att motverka välfärdsbrott utvecklats sedan handlingsplanen beslutades 2020?	8
Hur delar nämndens verksamheter information med andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer kopplat till frågor som rör välfärdsbrott?	10
Hur inhämtar nämndens verksamheter information från andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer kopplat till frågor som rör välfärdsbrott?	10
Vad upplever nämnden som de stora utmaningarna i arbetet med att förebygga välfärdsbrott?	11
Med vilka och hur samverkar nämnden med andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer i arbetet med att.....	12
Med vilka andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer ser nämnden ett behov av att utveckla samverkan i arbetet med att	12
Vilka funktioner/verksamheter inom nämndens uppdrag har identifierats som särskilt betydande i arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet?	13
Hur skattar nämnden sammantaget det egna arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet?	14

Inledning

Enligt beslut i kommunstyrelsen 2024-11-27 (STK-2024-1428) ska en kommungemensam granskning avseende välfärdsbrott genomföras under 2025.

Granskningen har genomförts under våren 2025. Uppföljningen ska vara beslutad av arbetsmarknads- och socialnämnden och kommunstyrelsen tillhanda senast 2025-05-31.

Granskningen har gjorts enligt särskilda anvisningar från kommunstyrelsen. Övriga två kommungemensamma granskningar som är beslutade av kommunstyrelsen rapporteras i samband med helårsuppföljningen av arbetet med intern kontroll i januari 2026.

Gemensam granskning - välfärdsbrott

Risk: Välfärdsbrottslighet

Beskrivning av risk

Risk för att kommunen betalar ut pengar på felaktiga grunder, på grund av bristande riskmedvetenhet utifrån att området är brett och komplext, vilket leder till såväl ekonomisk skada som förtroendeskada.

Granskning: Välfärdsbrottslighet

Områden och tillhörande rutiner som ska granskas:

Arbetet med brott i välfärden.

Syfte med granskningen:

Syftet med granskningen är att undersöka om Malmö stads förvaltningar och bolag har ett ändamålsenligt arbete för att motverka välfärdsbrottslighet.

Omfattning/avgränsning:

Granskningen omfattar Malmö stads nämnder, och helägda bolag i tillämpliga delar.

Granskningsmetod:

Granskningen genomförs genom allmänna och specifika frågor om nämndernas arbete med att motverka välfärdsbrottslighet, kompletterat med en mindre självskattning. Granskningsanvisning finns som separat dokument.

Vad visade granskningen?

Granskningen har gjorts i två delar enligt stadskontorets anvisningar. Granskningen omfattar både arbetsmarknads- och socialnämnden och överförmyndarnämndens verksamheter.

Sammantaget visar resultatet av granskningen att arbetsmarknads- och socialnämnden bedriver ett omfattande arbete för att motverka välfärdsbrott och otillåten påverkan. Arbetet inkluderar alla nämndens verksamheter och genomförda aktiviteter följs upp årligen. Olika former av styrning- och stödstrukturer har inrättats för att underlätta arbetet. Nämndens verksamheter samarbetar brett med andra aktörer och deltar i lokala, regionala och nationella forum som bidrar till ökad kunskap och utveckling.

Granskningens resultat och självskattningen redovisas mer utförligt under frågeställningarna i rapporten.

Har granskningen lett till åtgärder?

Arbetsmarknads- och socialnämnden ser behov av att fortsätta utveckla arbetet mot brott i välfärden och otillåten påverkan inom nämndens verksamheter.

Befintlig handlingsplan mot brott i välfärden har reviderats under 2025. Även styrningen av det förvaltningsgemensamma arbetet har tydliggjorts. Samverkanstrukturer har etablerats och arbetssätt utformas och utvecklas löpande.

Det vidare arbetet bygger på erhållen kunskap, erfarenheter och identifierade behov. Nämndens förvaltning planerar bland annat att undersöka behovet av kunskapshöjande insatser och hur digitala arbetssätt kan användas för att bidra till att identifiera och förebygga välfärdsbrott.

Förslag på kommungemensamma åtgärder

För att bygga tillit till Malmö stads verksamheter och säkerställa ett effektivt arbete mot välfärdsbrott och otillåten påverkan är ett stadsgemensamt arbete nödvändigt. Arbetsmarknads- och socialnämnden lyfter nedan fram några områden som bedöms som särskilt viktiga.

- Stärkt samordning mellan nämnder för kunskapsutbyte och gemensam samverkan med berörda externa parter.
- Undersöka och skapa förutsättningar för att den gemensamma IT-infrastrukturen möjliggör att nämnderna kan utveckla sitt förebyggande arbete för att förhindra felaktiga utbetalningar av ekonomiskt stöd och bidrag.
- Stärka kunskapen hos medarbetare i samtliga nämnder om deras lagstadgade underrättelseskyldigheter kring felaktiga utbetalningar och i förekommande fall även felaktig folkbokföring.
- Tydliggöra kring respektive nämnds ansvar att aktivt arbeta med att förebygga välfärdsbrott.
- I större utsträckning involvera näringslivet i arbetet med att förebygga välfärdsbrott.

Välfärdsbrottslighet

Hur arbetar nämnden i stort med att motverka välfärdsbrottslighet?

Arbetsmarknads- och socialnämnden har sedan 2022 en handlingsplan för att förebygga välfärdsbrott inom nämndens verksamheter. Handlingsplanen utgår från fyra teman:

- Förebygga
- Kunskapsutveckla
- Samverka
- Kontrollera

Handlingsplanen reviderades under 2023, och revideras under 2025. Respektive avdelning inom nämndens förvaltning har ett ansvar att arbeta med att identifiera och genomföra nödvändiga aktiviteter för att förebygga välfärdsbrottslighet. I avdelningarnas verksamhetsplaner framgår vilka aktiviteter som ska genomföras under året.

Nämndens förvaltning har sedan en tid tillbaka en särskild styrgrupp för det övergripande arbetet mot brott i välfärden. Styrgruppen leder och följer upp insatser som görs inom området.

Handlingsplanen följs upp årligen och uppföljningen rapporteras till nämnden i samband med årsanalysen.

Vilka risker inom de områden som handlingsplanen omfattar har nämndens verksamheter identifierat och hanterat sedan handlingsplanen beslutades 2020?

Nämnden har identifierat risker kopplat till flera områden i handlingsplanen. Alla risker har inte nödvändigtvis ursprungligen identifierats utifrån risken för välfärdsbrott, utan det kan handla om andra identifierade risker som i sin tur kan innebära risker för välfärdsbrott. Flera av de risker som beskrivs nedan finns och har hanterats inom nämndens interna kontroll.

Enskilda

- Risk för bidragsbrott vid handläggningen av ekonomiskt bistånd. Dels på grund av bristande följsamhet till gällande rutiner och handläggningsprocess, dels för att falska intyg/underlag kan användas för att begå brott.
- Risk att underrättelser om felaktiga utbetalningar och/eller felaktig folkbokföring inte görs i tillräcklig omfattning.

Företag och föreningar

- Risk för bristande hantering och uppföljning av organisationsbidrag och bidrag till den idéburna sektorn.
- Risk för att idéburna organisationer får felaktigt ekonomiskt bidrag eller annat ekonomiskt stöd från nämnden.
- Risk för bristande kontroller vid samverkan med externa parter kring arbetsmarknadspolitiska åtgärder, som exempelvis praktikplatser eller liknande.

Inköp och upphandling

- Risk för bristande följsamhet och kunskap till olika inköpsrutiner, till exempel vid direktupphandlingar.
- Risk för bristande avtalsuppföljning, både utifrån exempelvis fakturerat belopp utifrån avtalat pris och utifrån de enskilda avtalen.
- Risk för bristande följsamhet till rutin för hantering av bluffakturor.
- Risk för bristande uppföljning av placeringen av enskilda personer vad gäller kvalitén av utförd vård och/eller boende.
- Risk för bristande kontroll i samband med inköp och upphandling avseende leverantörers finansiella ställning, kreditvärdighet och ändamålsenliga organisation.
- Risk för att utredning och hävning av oseriösa leverantörer fördröjs på grund av till exempel sekretessmässiga svårigheter att erhålla information och underlag från myndigheter och andra berörda.

Otillåten påverkan och interna oegentligheter

- Otillåten påverkan, både riktat till tjänstepersoner och till politiker.
- Otillåten förmån till tjänstepersoner och till politiker.
- Risk för dataintrång och bristande skydd av personuppgifter.
- Bristande bakgrundskontroll vid rekrytering.
- Risk för bristande följsamhet till kravprofil vid rekrytering av vissa tjänster.
- Risk för bristande hantering av visselblåsarärenden.

Hur har nämndens arbete inom området med att motverka välfärdsbrott utvecklats sedan handlingsplanen beslutades 2020?

Inledningsvis har nämndens förvaltning fokuserat på bidragsbrott inom ekonomiskt bistånd. Detta baserat på innehållet i handlingsplanen samt resultatet av den granskning stadsrevisionen (SR-2019-82) gjorde av nämndens arbete med ekonomiskt bistånd under 2019.

Arbetet med att förebygga välfärdsbrott har utvecklats utifrån identifierade behov inom nämndens verksamheter. Arbetet har bland annat handlat om att stärka samarbetet med andra berörda myndigheter och aktörer. Som exempel kan nämnas att medarbetare inom avdelningen för ekonomiskt

bistånd och arbetsmarknadsavdelningen deltar i samordningsmöten och tillsynsinsatser som genomförs inom ramen för miljöförvaltningens arbete med Tryggare Malmö. Ytterligare exempel är att medarbetare inom ekonomiavdelningen samarbetar med Skatteverket vid granskning av företag och leverantörer.

Nämnden har också utvecklat sitt arbete med inköp, upphandling och avtalsförvaltning genom att inrätta en inköpsenhet inom förvaltningen. Fokus är att förvaltningen ska ha upphandlade avtal med kontrollerade leverantörer, och att dessa systematiskt granskas under avtalets löptid.

Inköpsenheten stödjer verksamheterna i att kontrollera företag, föreningar och leverantörer. Det har gjorts flera insatser i relation till den vård och/eller boende som nämnden köper för enskilda, exempelvis vid placering på hem för vård och boende (HVB-hem).

Arbetet med att samordna och följa upp har utvecklats, det har etablerats en avtalsgrupp och en boendeadministration inom berörda verksamheter och det har även genomförts särskilda granskningar i relation till placeringar och externa aktörer.

Nämnden har kontinuerligt arbetat med att utveckla de processer som bidragshanteringen utgörs av för att säkerställa att gällande riktlinjer följs. Inom handläggningen av föreningsbidrag deltar nämnden i ett stadsövergripande föreningsbidragsnätverk där ett aktivt arbete pågår för att granska och utveckla bidragsprocessen.

Nämnden har också stärkt sitt arbete för att främja en trygg och säker arbetsplats. Bland annat genom att inrätta en tjänst som säkerhetssamordnare och genom att genomföra kunskapshöjande insatser för att stärka medarbetares kunskaper och beredskap för att hantera hot, våld och annan otillåten påverkan.

Andra kunskapshöjande insatser som har genomförts har bland annat syftat till att stärka medarbetares kunskaper om hur leverantörer kan granskas och vilken typ av välfärdsbrott som kan förekomma utifrån nämndens uppdrag. Flera av dessa insatser har genomförts i egen regi eller i samarbete med andra myndigheter, såsom Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten.

Under 2025 har nämndens förvaltning också inlett ett arbete med att systematisera sin kommunikation kring arbetet med välfärdsbrott, i första hand internt. Som ett led i detta har en gemensam Komin sida publicerats med relevant information om bland annat exempel på de välfärdsbrott nämnden kan utsättas för, viktiga kontaktuppgifter och länkar till informations- och utbildningsmaterial som utformats som stöd till medarbetare.

Hur delar nämndens verksamheter information med andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer kopplat till frågor som rör välfärdsbrott?

Nämndens verksamheter samarbetar med bland annat polis, Försäkringskassan, Skatteverket, regionen, andra kommuner samt andra nämnder och bolag inom staden.

Utifrån syftet med samverkan och gällande lagstiftning delar nämndens verksamheter information med andra på olika sätt. Nämnden kan dela information om identifierade tillvägagångssätt och risker med samarbetspartners för att gemensamt hitta sätt att förebygga dem.

Under vissa omständigheter har nämndens medarbetare även en underrättelseskyldighet till andra utbetalande myndigheter om de får vetskap om att en person kan få felaktigt eller för högt bistånd eller ekonomiskt stöd från en annan verksamhet.

Denna underrättelseskyldighet är sekretessbrytande och innebär att nämndens medarbetare ska informera berörd myndighet om misstanken. En stor del av nämndens medarbetare har även en underrättelseskyldighet till Skatteverket om det framkommer att en individ kan vara felaktigt folkbokförd eller om det finns felaktiga uppgifter i folkbokföringen.

En granskning rörande underrättelseskyldigheten genomfördes inom ramen för nämndens interna kontroll under 2024.

Hur inhämtar nämndens verksamheter information från andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer kopplat till frågor som rör välfärdsbrott?

Nämndens verksamheter har olika möjligheter att inhämta uppgifter från andra aktörer när de utreder rätten till bistånd eller utreder eventuella felaktigheter. I vissa fall har andra aktörer en lagstadgad skyldighet att bidra med denna information, exempelvis om medarbetare begär uppgifter för att kunna fullgöra sin utredning. Denna informationsinhämtning sker på olika sätt. Dels genom direktkontakt med berörd samarbetspartner, dels genom att nyttja öppna och offentliga källor eller via upphandlade informationssystem.

Nämndens förvaltning deltar även i olika forum både internt inom staden och i dialog med andra myndigheter och aktörer, så som Skånes kommuner och Sveriges kommuner och regioner (SKR). I dessa forum delas och inhämtas kunskap och erfarenheter av arbetet med att förebygga välfärdsbrott som bidrar till att utveckla det egna arbetet.

Vad upplever nämnden som de stora utmaningarna i arbetet med att förebygga välfärdsbrott?

Nedan beskrivs ett antal utmaningar som nämnden bedömer påverkar möjligheten att förebygga välfärdsbrott.

- Informationsdelning är en viktig del i att motverka välfärdsbrott. Det finns vissa begränsningar i sekretesslagstiftningen, arbetet är omfattande samt berör flera aktörer vilket gör det svårt att identifiera vem/vilka som behöver vilken information.
- Det saknas ett samordnat arbete i staden som ger vägledning i arbetet med att förebygga interna möjliggörare och korruption. Det finns också begränsade möjligheter att arbeta med bakgrundskontroller vid rekrytering och under en anställning.
- Det saknas effektiva digitala verktyg för att underlätta arbetet med att identifiera risker för felaktiga utbetalningar eller andra avvikelser som kan signalera risker för olika typer av välfärdsbrott. Det innebär att många av kontrollmomenten sker manuellt och kräver både tid och kunskap för att kunna genomföras på ett bra sätt.
- En stor del av de lagstiftande initiativ som tas på nationellt plan utgår från statliga myndigheters förutsättningar och saknar därmed ett kommunalt och regionalt perspektiv. Nya sekretesslättnader samt andra verktyg och möjligheter till statliga samarbeten kommer sällan kommuner och regioner tillhanda fullt ut. Detta påverkar möjligheterna att utveckla arbetet med att förebygga välfärdsbrott.
- Arbetet med att följa upp den vård och boende som köps in för enskilda Malmöbor behöver utvecklas. Detta för att säkerställa att Malmöbor får den vård de behöver och för att öka uppmärksamheten på risker för bristande vård och oseriösa leverantörer.
- Arbetet med att förebygga välfärdsbrott kan komma att innebära intressekonflikter i relation till bland annat handläggningen av föreningsbidrag. Riksrevisionen har (RiR 2023:7) vid en granskning av statliga myndigheters bidragsgivning till civilsamhället funnit att den traditionellt tillitsbaserade handläggning medför konkreta risker för att utnyttjas av oseriösa aktörer. Statliga myndigheter har inte anpassat sin kontroll till den förändrade riskbilden. Liknande utmaningar finns hos kommuner och regioner i relation till handläggningen av föreningsbidrag.

Med vilka och hur samverkar nämnden med andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer i arbetet med att förebygga, kunskapsutveckla och kontrollera?

Nämndens förvaltning har ett omfattande samarbete med andra aktörer för att förebygga välfärdsbrott. Nedan redogörs för några av dessa samarbeten.

- Inom miljöförvaltningens arbete med Tryggare Malmö deltar medarbetare från flera av nämndens verksamheter. Medarbetarna deltar både i samordningsmöten och vid partsgemensamma tillsynsinsatser. Detta samarbete ger nämnden information om oseriösa aktörer och en möjlighet att uppmärksamma risker för bidragsbrott, såsom svartjobb. Genom samarbetet kan nämnden både förebygga och kontrollera risker för välfärdsbrott.
- Inom avdelningen ekonomiskt bistånd och boende har initiativ tagits till ett nätverk med ett flertal andra kommuner i Skåne kring arbetet med att förebygga bidragsbrott. I nätverket delas erfarenhet och kunskap. Nätverket underlättar också samverkan med region och statliga myndigheter såsom bedrägerirotlarna på Polisen, Försäkringskassan och Skatteverket.
- Ekonomiavdelningens inköpsenhet samarbetar med Skatteverket vid granskningar i samband med upphandlingar och avtalsuppföljning. Detta samarbete ger möjlighet att bland annat identifiera och kontrollera oseriösa leverantörer och undvika att tilldela kontrakt till dessa vid en upphandling.
- Avdelningen för individ- och familjeomsorg och ekonomiavdelningen deltar i nätverk med socialförvaltningarna i Stockholm och Göteborg. Syftet är att informera varandra om tillvägagångssätt och dela granskningserfarenheter för att utveckla metoder för granskning och kontroll av avtal.
- Medarbetare inom nämndens förvaltning som handlägger föreningsbidrag deltar i ett stadsövergripande bidragsnätverk och deltar i det gemensamma utvecklingsarbetet av bidragsprocessen.

Med vilka andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer ser nämnden ett behov av att utveckla samverkan i arbetet med att förebygga, kunskapsutveckla och kontrollera?

Nämnden ser behov av att ytterligare utveckla samverkan med andra kommuner och nationella aktörer, samt med Skånes kommuner kring leverantörer. I dagsläget saknas det ett samarbete vid tillfällen då en

kommun upptäcker avvikelser och brister hos en leverantör som kan användas av flera kommuner.

Samverkan med Skånes kommuner som hanterar en stor del av upphandlingen av de ramavtal nämnden använder behöver utvecklas. Detta för att kunna fånga upp och dela information om specifika leverantörer, och dela kunskap och underlätta samordning kring avtalsfrågor. Det finns behov av att tillsammans med andra kommuner och Skånes kommuner utveckla kravställningarna i upphandlingar.

Nämnden ser ett behov av att utveckla samverkan med funktionsstödsnämnden och hälsa-, vård-, och omsorgsnämnden samt med regionen kring gemensamma risker för välfärdsbrott, främst kopplat till oseriösa vårdaktörer. Samverkan har inletts med regionen, i syfte att förebygga att falska eller felaktiga läkarintyg används för att på felaktiga grunder få bistånd eller vårdinsatser genom stadens socialnämnder.

Vilka funktioner/verksamheter inom nämndens uppdrag har identifierats som särskilt betydande i arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet?

Att förebygga välfärdsbrott är ett gemensamt ansvar för nämndens verksamheter. För att lyckas motverka välfärdsbrott är ett effektivt arbete inom de verksamheter som beslutar om bistånd till enskilda eller föreningar samt de som köper in vård- och boende särskilt viktiga.

Olika former av stödfunktioner har inrättats för att stötta verksamheterna och bidra till utveckling av arbetet. Sådana funktioner innefattar bland annat ett bidragsbrottssteam inom verksamheten för ekonomiskt bistånd, en inköpsenhet på ekonomiavdelningen, en avtalsgrupp inom individ- och familj samt en gemensam boendeadministration där direktupphandlingar görs vid bland annat inköp av boendeinsatser.

Det säkerhetsarbete som bedrivs inom nämndens förvaltning som syftar till att kunna erbjuda medarbetare en trygg och säker arbetsplats är en viktig del i att förebygga välfärdsbrott och otillåten påverkan. Säkerhetsarbetet ger bättre förutsättningar för medarbetare att hantera otillåten påverkan.

För att minska risken för infiltration och interna möjliggörare behöver ett robust rekryteringsförfarande säkerställas. Nämndens förvaltning har en rekryteringsenhet som stödjer chefer i samband med rekryteringar. En särskild rutin finns för kontroll av utdrag ur belastningsregister. Följsamheten till rutinen ska granskas i nämndens interna kontroll 2025.

Inom den interna kontrollen och det systematiska kvalitetsarbetet kan potentiella risker för bland annat välfärdsbrott uppmärksammas och hanteras. Att identifiera och hantera risker i etablerade processer ökar möjligheten att bedriva ett systematiskt arbete.

Hur skattar nämnden sammantaget det egna arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet?

Nr	Självskattning	Tillfredsställande	Förbättringsområde	Ej tillfreds- ställande
1	Övergripande		X	
2	Förebygga		X	
3	Kunskapsutveckla		X	
4	Samverka		X	
5	Kontrollera		X	